

Ljudski dom

Iz Lancovega pri Radovljici. Ko bi bili usmiljenja vredni, pa bi se nam bili kmalu smilili zadnjo nedeljo radovljiški liberalci, tako jih je zdelal g. dekan radi zadnjega lažnjivega dopisa, ki so ga skuhal v znani domači liberalni kuhinji in ga poslali v svet. Tiste liberalce, ki večinoma nikoli v cerkev ne pridejo, za cerkev ničesar ne darujejo, skrbi cerkveno premoženje, da ga ne bi gospod dekan zapravil in z njim sezidal nov »Kalol. dom«. Vsi kmetje vemo dobro, da g. dekan še za mnoga cerkvena popravila ni nikoli vzel vinarja od pravega cerkvenega premoženja, ampak vse napravil s prostovoljnimi prispevki, in sedaj naj vse premoženje utakne v nov »Katol. dom«? Poleg tega pa pri nas na Lancovem, vsak drvar prav dobro ve, da je cerkveno premoženje pod državno kuratelo, da ga nihče zapraviti ne more, čudno, da tega ne vedo učeni gospodje v Radovljici, ali so res v cerkvenih zadevah tako zabiti in neumni! Gospod dekan je obljubil neznanemu naprednemu pisatelju, če dokaže to, kar je trdil kot resnično, da mu plača on ali pa njegov cerkveni ključar veliko nagrado, menda 2000 K — vsled hudega kašlja nekega naprednjaka, ki je poleg mene stal, nisem dobro slišal ali je obljubljeno 1000 ali 2000 kron. — Kmet iz Lancovega.

Domoljub, 19. 10. 1911

Zemljišče, na katerem je sezidan Kreishaus, je bilo kupljeno leta 1913. Še pred prvo svetovno vojno je na tem zemljišču sezidala cerkvena občina v Radmannsdorfu stanovanjsko hišo. Med prvo svetovno vojno je služila od l. 1914. do 1918. samo vojaškim namenom. Po svetovni vojni je popolnoma pogorela. Nato je bila zopet pozidana in je bila na razpolago katoliškemu prosvetnemu društvu za njegove društvene prireditve. Po priključitvi Gorenjske k velikonemškemu Reichu je prešla lastnina hiše na Kärntner Volksbund. Že kmalu nato se je začela hiša prezidavati in popolnoma preurejevatl.

Karawanken Bote, 29. 09. 1943 (avtor članka: Werner Lilling)

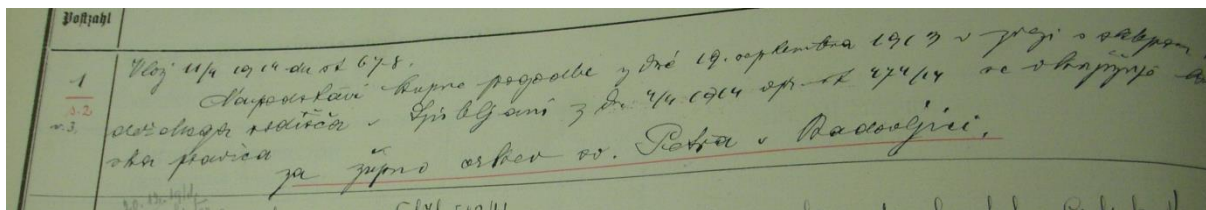
nakup zemljišča	1913
stanovanjska hiša	1915
hiša v vojaški rabi	1914/18
Ljudski dom	1918/19

S pomočjo kaplana Martina Drolca je dekan Novak leta 1912 ustanovil v Radovljici Kmečko hranilnico in posojilnico in odkupil od proštije potreben svet za Ljudski dom. Dokončanje doma je preprečila prva svetovna vojna, vendar je dekan Novak za njegovo dograditev, večinoma iz svojih dohodkov, zbral večino potrebnih sredstev. Stavbo je dokončal župnik Fatur leta 1919.

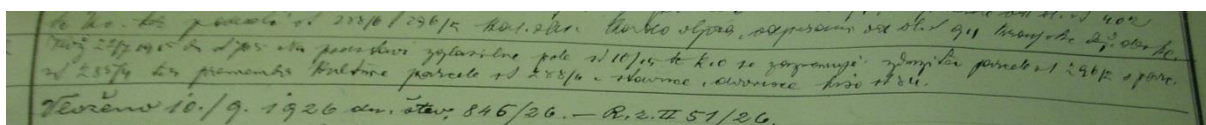
Vir: Oris zgodovine (pra)župnije Radovljica (avtor France Martin Dolinar)

Dekan Janez Novak je imel velike zasluge za izgradnjo Ljudskega doma, poslopja, v katerem ima danes svoje prostore Občina Radovljica. Od ljubljanske proštije je odkupil potrebno zemljo, vendar je dokončanje doma preprečila vojna. Dekan Novak ni obupal, večino manjkajočih sredstev je zbral iz svojih dohodkov in nadaljeval z gradnjo. Dom je bil v grobem zgrajen leta 1915, stavbo pa je po Novakovi smrti dokončal župnik Jakob Fatur.

Vir: Sto let javne knjižnice v Radovljici (avtor Jure Sinobad, 2006)

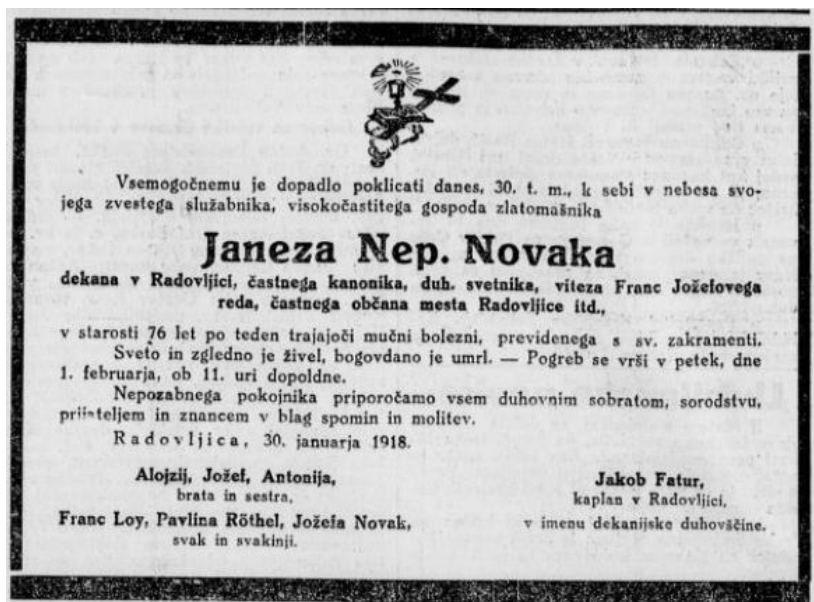
Zapis v zemljiški knjigi Radovljica, datum 19. 9. 1913: Lastnik parcele je Župna cerkev sv. Petra v Radovljici.

Zapis v zemljiški knjigi Radovljica, datum 22. 7. 1915: sprememba parcele v stavbno, hiša dobi št. 84 (verjetno Predmesto št. 84).

Leta 1889 je bil župnik Bonnoni upokojen, na njegovo mesto je prišel Janez Novak, kasnejši dekan in častni kanonik. Tedaj so poslikali župno cerkev, ki je bila prej le pobeljena. Dal je preurediti glavni oltar, sezidal Ljudski dom, ustanovil Kmečko posojilnico, razširil pokopališče, skrbel za osnovno šolo in organiziral gospodinjske tečaje. Pomoč mu je nudila Josipina Hočevarjeva ...

Iz župnijskega arhiva (Skala, 2. 4. 1993)

**Osmrtnica dekana Novaka, 1918
Slovenec, 31. 01. 1918**

Radovljica. Dne 23. marca je bil v tukajšnjem Ljudskem Domu ožji sestanek kmetovalcev iz okoliških občin. Poročal je v imenu Slov, Ljudske Stranke dr. Kulovec iz Ljubljane o potrebi organizacije kmetov v Kmetijskih Zvezah, ki se bodo osnovala po celi Jugoslaviji, Vse se združuje, delavec, obrtnik, uradnik, tudi kmet ne sme sam korakati, ako hoče kaj doseči, ampak le združen v močnih kmetijskih zvezah bo lahko uspešno stavil svoje zahteve pri državni upravi. Kmet ne zameta drugih stanov, vsi so potrebni, en stan je navezan pa drugega, toda za svoj kmetijski stan zahteva največ državne obrambe, ker je kmet steber države, ki vse vzdržuje. Iz tega stališča zameta socijalne demokrate, ki oznanjujejo stanovski boj in ki imajo v svojem načrtu poddržaviti vso zasebno posest in iz samostojnih kmetov napraviti državne najemnike. Naš kmet je pa tudi kristjan, zalo hoče po svojih poslancih v državni politiki braniti krščanski zakon in krščansko šolo ter svobodo verskega prepričanja. Na sestanku se je razvnel živahen razgovor o potrebi ustanovitve gospodarske zadruge, ki bo prevzela nakup in prodajo kmetijskih pridelkov. Sprejete so bile resolucije za vpeljavo živinskih sejmov, za zamenjavo sedanjih žigosanih bankovcev z novim začasnim državnim denarjem ter proti morebitni nameri vpeljati »poletni čas«. Sad zadevnega shoda je bila ustanovitev Kmetijske Zveze za vse občine radovljiškega sodnega okraja razen Bohinja, ki je enako Zvezo že osnoval. Novi člani k Kmetijski Zvezi naj se priglašajo pri načelnikih krajevnih odborov Slov. Ljudske Stranke.

Vir: Domoljub, 3. 4. 1919

Radovljica. Na cvetno nedeljo bo ob pol štirih popoldne v Ljudskem domu ustanovni shod Kmečke zveze za radovljiško okrožje. Poročal bo kmetijski poslanec v državnem zboru g. Broda. Somišljeniki, vsi na shod! V močni zvezi je vaša moč!

Vir: Slovenec, 11. 4. 1919

Radovljica. Izobraževalno društvu priredi dne 11. maja ob 4. uri popoldne v Ljudskem domu podučno predavanje o alkoholizmu s skioptičnimi slikami. Vstop vsakemu prost. Pridite v obilnem številu!

Vir: Domoljub, 8. 5. 1919

Iz Radovljice. Preteklo nedeljo ja imel pri nas g. Puhar iz Ljubljane zares imenitno protialkoholno predavanje s skioptičnimi slikami v »Ljudskem domu«, Dvorana je bila nallačeno polna radovednih in ukaželjnih poslušalcev. Vsem je iz srca govoril. Kmetje in gospoda so pazno sledili eno in pol urnemu predavanju. Žele ga še večkrat slišati. Puharjeve prepričevalne besede so vse očarale. Upamo, da bodo obrodile obilo sadu. Naj bi »Sveta vojska« sistematično uredila taka predavanja po vsej Sloveniji. G. Puhar je rojen za »Sveto vojsko«; želimo, da dobi tako mesto, da bo mogel vse svoje moči posvetiti le tako potrebnemu delu. — Predavanju sta sledili dve igrici: »Skrb in smrt« ter »Snegulčica«. Igrali so šolski otroci v veliko zadovoljnost občinstva. Tudi deklamacija »Naša zastava« je bila najskrbneje naučena. Čast malim igralcem! Čistega dobička je nad 500 K, ki se porabi za samoučila revnim učencem. Blaga gospa Festova je darovala 100 K. Bog plačaj!

Vir: Domoljub, 5. 6. 1919

Občni zbor gorenjske podružnice SDZ se je vršil 26. t. m. prvič po petih letih v Radovljici v Ljudskem domu. Udeležba le bila polnoštevna, tem potom se odbor mora zahvaliti g. župniku Faturju, ki dijakom šel posebno na roko. Navzoče so pozdravili g. župnik Fatur, g. kaplan Tome in v imenu Slomškove zveze g, nadučitelj

Slapšak. Za tekoče poslovno leto je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik: Bitenc Mirko, stud. phil.; podpredsednik: Žibert Jakob, bogoslovec; tajnik: Špendal Josip, stud. phil.; blagajnik: Sodja Valentin, med.; knjižničar: Pleša Franc, bogoslovec; 1. revizor; Ambrožič Franc, bogoslovec; 2. revizor: Slivnik Anton, med.

Vir: Domoljub, 31. 7. 1919

Shod zaupnikov za radovljiški okraj. V nedeljo popoldne je bil v Ljudskem domu v Radovljici izvrstno obiskan shod zaupnikov SLS za radovljiški okraj. V Imenu načelstva SLS je poročal prof. Remec. Zaupniki so storili vse potrebne sklepe glede volivnega gibanja. Zaupniki so v celoti odobrili program SLS glede avtonomije.

Vir: Domoljub, 6. 10. 1920

Orlovski odsek v Radovljici priredi dne 12. februarja ob pol 18 uri notranjo telovadbo v dvorani Ljudskega doma. Po telovadbi veselica, pri kateri sodeluje pevsko in godbeno društvo »Sloga«. Vse prijatelje poštene zabave vabi najujudneje odbor.

Vir: Domoljub, 8. 2. 1921

Shod zaupnikov SLS za radovljiški okraj. V sredo, 4. jan., se je vršil v Ljudskem domu v Radovljici sijajen shod zaupnikov SLS za radovljiški okraj. Na shodu sta poročala o političnem položaju in organizacijskih stvareh posl. Brodar in dr. Kulovec. Po živahni debati, v katero je poseglo mnogo zaupnikov, je predlagal g. Ant. Cvenkelj zaupnico Jugoslovanskemu klubu, ki je bila s velikim odobravanjem soglasno sprejeta. Na shodu je podal z ozirom na hujskanje samostojnežev obširno poročilo o elektrarni na Završnici g. ing. Serbec. Iz poročila so udeleženci razvideli vso podlo gonjo, ki so jo samostojneži vprizorili v to veliko gospodarsko napravo. Po shodu se je vršil občni zbor okrajne Kmetске Zveze za Radovljico. Za načelnika je bil izvoljen bivši poverjenik za kmetijstvo g. Jakob Jan.

Vir: Domoljub, 11. 1. 1922

Radovljica. V nedeljo, 20. t. m. ob 8. uri zvečer gostuje Ljudski oder iz Ljubljane v Ljudskem domu v Radovljici. Uprizorila se bo Gogoljeva veseloigra »Ženitev«, docela neverjeten dogodljaj v treh dejanjih, Vse prijatelje lepe dramatične umetnosti vabimo na ta večer, ki bo nudil lep užitek in prijetno zabavo. Predprodaja vstopnic v Kmetiski zadrugi.

Vir: Domoljub, 16. 8. 1922

Volilni shod Slovensko Ljudske stranke bo v nedelje dne 4. III. ob treh popoldne v Ljudskem domu v Radovljici. Govorila bosta kandidata Jožef Gostinčar in Jakob Jan. Vsi somišljenik iz Radovljice in okolico pridite gotovo!

Vir: Domoljub, 28. 2. 1923

Calderonova igra »Stanovitni kraljevič« v Radovljici. Ljubljansko katoliško mladeniško društvo bo v nedeljo dne 22. julija 1923 v Ljudskem domu v Radovljici ob 3. popoldne uprizorilo znamenito igro »Stanovitni kraljevič. — Vstopnina: Sedeži po 5, 4 in 3 Din, stojišča po 2 Din. Vstopnice se dobe v predprodaji pri Kmetijski zadrugi v Radovljici. Upamo, da bo Calderonova drama privabila mnogo občinstva v Radovljico. Nemški filozof Goethe je pisal l. 1804 o tej drami Schillerju: »Ko bi vsa poezija izginila s sveta, upam si jo iz te drame zopet zbrati in jo pokazati svetu.«

Vir: Domoljub, 18. 7. 1923

Blejska podružnica S. D. Z. ima 12. avgusta 1923 v Radovljici (Ljudski dom) ob pol devetih izredni občni zbor. Na dnevnem redu so važne in nujne stvari, zato prosim polnoštevilne udeležbe. Ker je pa ta dan tudi orlovski tabor, prosim, da se vsak član podružnice pismeno prijavi (če že ni po kakem odseku prijavljen), da pripravimo kosila. Prijave na Mrak Fr. fil. Radovljica 28. do 10. t. m. Predsednik.

Vir: Domoljub, 8. 8. 1923

Blejska dijaška podružnica SDZ priredi s sodelovanjem jeseniškega dram. odseka dne 8. septembra v Ljudskem domu v Radovljici ob 5. uri popoldne Gogoljevo komedijo »Revizor«. Igra se ponovi v nedeljo, dne 9. septembra ob 8. zvečer v Delavskem domu na Jesenicah. Ker je igra že sama na sebi zelo zanimiva in je čisti dobiček namenjen za naše visokošolce, vabi k obilni udeležbi odbor blejske podružnice Slov. dijaške zveze.

Vir: Domoljub, 5. 9. 1923

Dne 26. novembra ob 7 zvečer in 8. decembra ob 3 popoldne priredi radovljiški pevski in godbeni zbor »Sloga« v Ljudskem domu društveni koncert pod vodstvom dirigentov gg. Fabjan in Šejnov. Moški zbor zapoje sledeče skladbe: Ipavic: »Savska«, Prelovec: »Oj, Doberdob«, Švikaršlč: »Nman čez Izaro, nman čez gmajnico«, Vilhar: »Zaroka«, Hajdrich: »Cerkvica«, Švikaršlč: »Pojdem v rute«, Svetek: »Pod noč«. Mešani zbor: Premrl: »V Korotan«, Adamil: »Če ti ne boš moja«, Adamić: »Ples kralja Matjaža« in »Ne maram nade«. Salonski orkester pa proizvaja: Parma: »Triglavske rože«, Ujvari: »Beneške noči«, Metra: »La serenada«. Šejnost: »Orient paradis«, Petrač: »Potpouri, od odra do odra«. Vstopnice so po 10, 8, 6, 4, 2 Din. Ker je pričakovati obrakrat številno udeležbo, se priporoča nabava vstopnic že med tednom v predprodaji pri Zadružni trgovini; na željo se pošljejo tudi po pošti. Za okusen prigrizek bo med pavzami tudi preskrbljeno! Prijatelji glasbe in plemenite zabave iskreno vabljeni!

Vir: Domoljub, 21. 11. 1923

Koncert pevskega in godbenega odseka izobraževalnega društva v Radovljici dne 23. novembra je izborno uspel. Na okusno okrašenem odru Ljudskega doma je nastopilo 13 pevcev moškega in 26 mešanega zbora ter 8 članov orkestra (2 prvi violini, 1 druga, flavta, pozavna, čelo, planino, harmonij). Posebno mogočno in gibčno je nastopal v 6 skladbah mešani zbor. Najbolj je pač ugajala dramatična »Zlata kanglica« in poredno-nagajiva »Ne maram za te, ker nimaš hiše svoje«; mlademu svetu seveda tudi »Ples kralja Matjaža«. Skladbe jo moral zbor ponovili. Moški zbor jo z izrazitimi glasovi, prijetnim in mehkim zvokom zapel zlasti Ipavčevo »Savsko«; Prelovčev: »Oj, Doberdob, slovenskih fantov grob« pa tako nežno in občuteno, da je privabil marsikomu solzo v oko, spominjajoč na žalostno soško bitko 1916—17. Tudi še mladi salonski orkester je svojo nalogo pri prvem koncertnem nastopu vrio dobro rešil. V splošnem je bila zelo srečna misel, med petje vstaviti orkestralne točke, ki so na potek koncerta tako mikavno vplivalo. Dvorana jo bila kljub neugodnemu vremenu polno zasedena in občinstvo jo velik trud in delo pevovodij in zborovih članov z glasnim ploskom priznavalo. S svojim obiskom sta naš ljudski koncert počastila podpolkovnik g. Vodopivec in major g. Lampič s soprogo.

Vir: Domoljub, 28. 11. 1923

Radovljčanka Anica Zaletel se je spominjala, da je v pritličju Ljudskega doma delovala lepo urejena knjižnica, ki jo je po navedbah Anice Zaletelove sprva vodil učitelj Vilko Grundner, nato pa do 2. svetovne vojne organist Franc Mihelčič.

Vir: Sto let Ljudske knjižnice (avtor Jure Sinobad, 2006)

Ljudski dom (Dom Orlov) je deloval zagotovo že leta 1922. Moj stari oče Reichman z družino je tam stanoval tri mesece, ko je moral iz Koroške bežati (pred plebiscitom) kot zaveden in aktiven Slovenec - drugače bi ga ubili. O tem je veliko napisanega v knjigah "Lipa zelenela je".

Napisal: Franci Valant, p. d. Benč (oktober 2016)

Dom. Radovljica. Ljudski oder uprizori v nedeljo, 13. jan, ob 7. uri zvečer krasno dramo »Dom«, katero je spisal g. Jalen iz Rodinj. Vstopnico se dobe v predprodaji pri Kmetijski zadrugi.

Vir: Domoljub, 9. 1. 1924

Radovljica. Naše prosvetno društvo je priredilo dne 9. marca javno zdravniško predavanje v Ljudskem domu. Govoril je g. dr. Breclj iz Ljubljane o pravilnem dihanju in jedenju. Številni poslušalci so temu praktičnemu in aktualnemu predavanju z največjim zanimanjem sledili. Gospodu doktorju, ki zna tako vsakdanji predmet podati v prijetno-zabavni obliki, bodi izrečena iskrena zahvala in prošnja: pridite še med nas! Ljudstvo bo znalo ceniti Vašo požrtvovalnost.

Vir: Domoljub, 26. 3. 1924

Radovljica. Na belo nedeljo, dne 27. aprila in naslednjo, dne 4. maja uprizori naše prosvetno društvo v Ljudskem domu po dvakrat, ob pol 4. popoldne in ob 8 zvečer izredno lepo zgodovinsko igro »Quo vadis«, iz prvih časov krščanstva, ko je vladal v Rimu grozoviti cesar Neron in še živel apostol sv. Peter. Igra je dramatisirana po znamenitem romanu največjega poljskega katoliškega pisatelja Sienkiewicza. Ime igre je povzeto iz ustnega izročila, ki nam pripoveduje, da je ob Neronovem preganjanju kristjanov hotel sv. Peter ubežati iz Rima, pa se mu je na begu prikazal Jezus s križem na rami. Peter ga vpraša: »Domine, quo vadis, Gospod, kam greš? Jezus mu odvrne: »Grem v Rim, da bom zopet križan. Ta odgovor osramoti Petra, ki hoče ubežati pred križem, dočirn je njegov Gospod pripravljen že drugič iti v smrt, in vrnil se je v Rim, kjer je osrčeval in tolažil preganjane kristjane, dokler ni prišla tudi vrsta na njega, da je moral dati življenje za Kristusa, Dne 29. junija leta 67, ko je bil križan z glavo navzdol. Ta dogodek se v igri le mimogrede omenja; glavno dejanje se suče okrog plemenite mladenke Ligije, hčerke premaganega ligijskega kralja, ki je prišla kol talnica v Rim in bila izročena v oskrbo odlični, tudi krščanski družini Plavcija in Pomponije.

Drama je razdeljena v devet slik. Prva slika nam predstavlja Ligijo kot rejenko pri Plavciju, kjer s svojim ljubeznivim značajem osrečuje vso družino. Tam se vanjo zagleda plemeniti rimski mladenič Vinicij, a Ligija ga za vrne, ker. je pogan.

Druga slika: Ligija na dvora cesarja Nerona, kamor jo je skrivaj spravil stric Vinicijev, senator Petronij, da bi omogočil stričniku pregovoriti Ligijo, da mu postane soproga in jo odpeljati.

Tretja slika: obednica pri Neronu. Pri neki razuzdani veselici bi imel Vinicij priliko odpeljati Ligijo, a v obednici nenadoma nastopi duhovnik Krispus, očita jo Neronu

njegove grozovitosti in prešuštvo s Popejo; v nastlem vrišču odnese Ligijo njen zvesti sluga Ursus na varno h kristjanom.

Četrta slika: grobišče. Vinicij ne obupa; s pomočjo zvitega Kilona najde Ligijo ob grobišču katakomb, kjer so se kristjani skrivaj shajali. Deviški, značaj Ligije, življenje kristjanov, pridiga sv. Petra, vse vpliva na Vinicija tako, da se spreobrne in prvak apostolov sam ga nato zaroči z Ligijo.

Peta slika: Komaj se zaroka izvrši, ugrabi Ligijo cesarska straža, poslana od razkačenega Nerona in jo kot kristjano odpelje v ječo; obsojena je v areno med zveri.

Šesta slika: Ligija v ječi, kamor pride po slovo zvesti Vinicij. Iz ječe je odpeljana v areno in privezana divjemu biku med rogove. Gotove smrti jo je rešil zvesti Ursus in odnesel iz arene.

Sedma slika predstavlja mesto Rim v ognju. Zažgal je blazni Neron, da bi gledal požar in ga mogel opevati. Ljudstvo ga sumi kot krivca, v mestu nastanejo upori. Da se otrese suma, obdolži Neron kristjane la jih začne še bolj preganjati in moriti.

Osma slika: Ligija drugič v ječi. Sedaj jo reši iz ječe Vinicijev stric Petronij in oskrbi, da preoblečena srečno pobegne z zaročencem v Sicilijo.

Deveta slika. Neron izve, da je Ligija ubežala, zato ukaže ugrabiti Petronija — toda ta se zastrupi skupno s svojo soprogo Evniko na svojem stanovanju, da ne pride v roke tirana.

To je vsebina drame »Quo vadis«. Prosvetno društvo je dalo napraviti za igro nove kulise in ozadja; oboje je slikal g. Matija Bradaška iz Kranja tako dovršeno, da mu moremo le čestitati na krasno uspelem delu! Obe popoldanski predstavi so namenjene okoličanom, večerne pa domačinom. Ker bo naval k predstavam gotovo velik, opozarjamo udeležence, da si vstopnice naroče že med tednom, oziroma si jih nabavijo v predprodaji pri Kmetijski zadrugi. Cene vstopnic so po 12, 10, 8, 5 Din. Začne se točno ob napovedani uri, med predstavo bo vstop nemogoč, ker moti potek igre. Kdor hoče videti res lepo dramo, naj ne zamudi dane prilike.

Vir: Domoljub, 16. 4. 1924

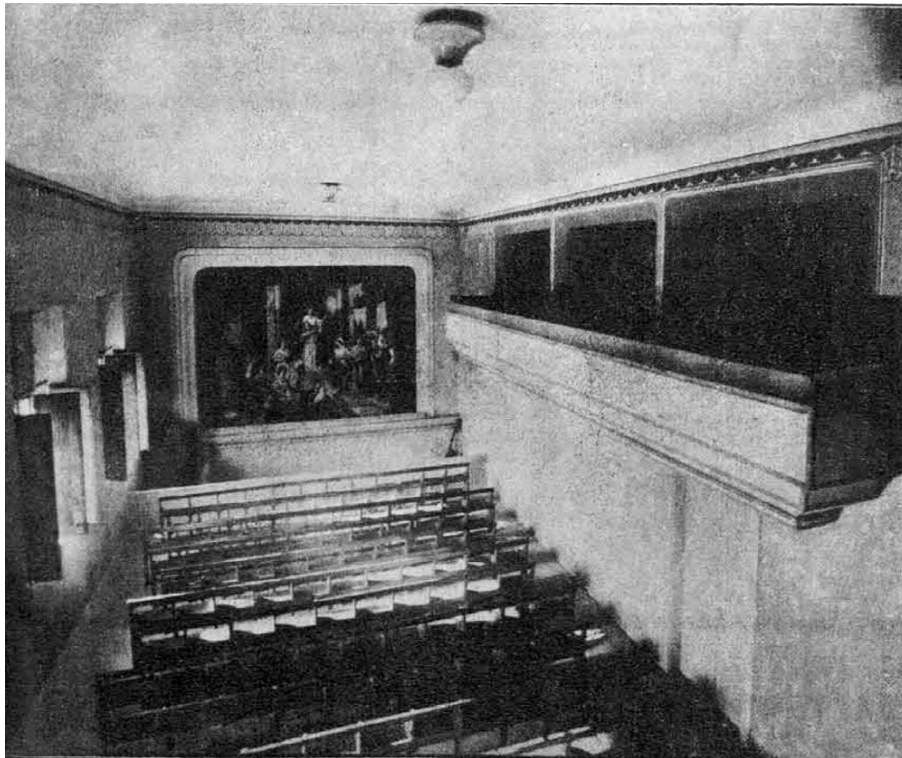
Quo Vadis. Zadnji dve nedelji na Ljudskem odru uprizorjen »Quo vadis« je popolnoma uspel. Nastopilo je 50 igralcev s tako sigurnostjo, kot jo zahteva res dobra igra. Posebno glavno vloge so bilo izredno pogodne. Tudi skupinski nastopi so bili v splošnem neoporečni; pomanjkljivosti v kretanju skupili je vzrok le pretesen oder. K lepim točkam spada ubrano petje, ki vsikdar tako blažilno vpliva. Rimski kostimi in zlasti nove Bradaškovo kulise so vzbudilo vsesplošno pozornost in imajo važen delež pri uspehu. V vsakem oziru gre pa v prvi vrsti priznanje g. režiserju za vsestranski trud in vzgojno delo, ki ga vrši v našem društvu! V splošnem bi bilo opozoriti še na kočljivo zadevo o ljubezenskih prizorih v predstavah. Isti naj bodo vedno in popolnoma nespotakljivi; vse kar ni neobhodno potrebno za razumevanje vsebine, naj se brezpogojno črta in izpusti! Katoliški odri naj rahločutno varujejo moralo kot najvažnejši činitelj za obstoj in čednost napredek naroda. V tej točki se morajo tako režiser, kakor igralci docela zavedati, da je smoter in namen orlovskega gledišča dvigati ljudstvo ne le v izobrazbi duha, ampak tudi v vzgoji srca! — Drama »Quo vadis« se na splošno željo ponovi dne 11. in 18. maja ob pol 4. uri popoldne.

Vir: Domoljub, 7. 5. 1924

Radovljica. (Nova dvorana.) Teško zaželjeni trenutek povečini dovršene prezidave Ljudskega doma je prišel! V nedeljo, dne 21. decembra ob 11. po dopoldanski službi božji bo svečana blagoslovitev novih okusno prirejenih društvenih prostorov. Poleg nagovora in blagoslovljenega obreda nastopi naš priljubljeni pevski in godbeni zbor

»Sloga«. K tej otvoritveni prireditvi je vstop vsakomur prost! Isti dan popoldne ob pol 4. in zvečer ob 8. uprizori dramatičen odsek na novem najmodernejše urejenem, obsežnem odru krasno zgodovinsko igro iz prvih časov krščanstva »Dekle z biscerl« v 6 slikovitih dejanjih z vmesnim petjem. Domačini in okoličani, pokažite s svojo udeležbo, da vam je pri srcu prosvetna organizacija naše mladine po večno veljavnih načelih krščanstva! Vstopnice za stojišča, parter, balkon in loža go na razpolago v predprodaji pri Kmetiski zadrugi.

Vir: Domoljub, 17. 12. 1924

Gledališka dvorana »Ljudskega doma« v Radovljici,

ki je bila l. 1924. prenovljena po načrtih arhitekta Vurnika, zastor in kulise je pa slikal g. M. Bradaška. Dvorana meri 16 x 7.45 m.

Vir: Ilustrirani Slovenec, 5. 4. 1925

Ljudski oder v Radovljici. V nedeljo 11. oktobra ob 8 zvečer, ter v nedeljo 18. in 25. oktobra ob pol 4 popoldne priredi Ljudski oder v Radovljici zgodovinsko igro: »Amas«.- Igra predstavlja preganjanje kristjanov za časa cesarja Avreliana. Polna je pretresljivih, pa tudi smešnih prizorov. Vstopnina je znižana. Vstopnice se prodajajo v Kmetijski zadrugi. Preskrbite si jih že prej, da ne bo pred igro pri blagajni prevelikega navala. Igra se konča ob 7, pravočasno za odhod na vlake.

Vir: Domoljub, 8. 10. 1925

Radovljica. V nedeljo, dne 13. decembra t. l. je naš ljudski oder priredil igro: »Gostilničarka«, ki jo je za naš oder priredil J. Šolar. Igra, ki je bila prvič igrana na slovenskem odru, je imela popolen uspeh. Ljudje so se od srca nasmejali duhovitostim v igri, ki pa najmanj ne žalijo še tako občutljivega ušesa. Igro ponovi Ljudski oder v nedeljo, dne 20. dec. ob pol 4 popoldne. Za okoličane je zveza z vlaki

kar najbolj ugodna. Tudi vstopnina je znižana, da si vsakdo lahko privošči malo oddiha.

Vir: Domoljub, 17. 12. 1925

Ljudski oder v Radovljici priredi v nedeljo dne 24. t. m. ponovno Nušičevo komedijo v petih dejanjih; Protekcija. Začetek točno ob petih popoldne. Vstopnice se dobe v predprodaji v Kmetijski zadrugi, pred igro pa pri blagajni. Za okoličane je zveza z vlaki kar najbolj ugodna.

Vir: Domoljub, 21. 1. 1926

Skupina strokovne zveze tovarniškega delavstva v Lescah, priredi v nedeljo 21. t. m. ob petih popoldne v Ljudskem domu; v Radovljici Dimež, strah kranjske dežele; igro s petjem v šestih slikah. — Spisal A. C. Danilo.

Vir: Domoljub, 4. 2. 1926

Ljudski oder v Radovljici priredi tudi letos Pasijonske predelave. Občinstvo je bilo že lani s temi predstavami nad vse zadovoljno. Letos pa bodo posamezne slike še izboljšane, enako tudi kostumi in oder. Predstave se vrše v nedeljo dne 28. februarja ob petih zvečer, nadaljne nedelje in praznike pa ob petih popoldne. Popoldanske predstave se končajo ob petih zvečer. Zveza z vlaki je zelo ugodna. Vstopnina je taka kot lani: sedeži v ložah po 15 Din, na balkonu I. red po 12 Din, II. red po 10 Din; parter I. red po 10 Din, II. red pa 8 Din, III. red po 6 Din. Stojišča po 3 Din. Da ne bo pri predstavah prevelikega navala, naj si p. n. občinstvo vstopnice preskrbi že prej z vplačanim zneskom. Vstopnice se dobe v predprodaji v Kmetijski zadrugi v Radovljici ali pa pri Ljudskem odru, ki se naročajo tudi pismenim potom. V slučaju razprodanih vstopnic bomo občinstvo opozarjali potom časopisov.

Vir: Domoljub, 25. 2. 1926

Pasijonske igre. Ljudski oder v Radovljici je v nedeljo, dne 28. februarja priredil pasijonske igre, ki so tudi letos občinstvu zelo ugajate. Poleg navadnih slik je bila letos uprizorjena slika »Peter zataji Jezusa«, ki je bila igrana obenem s sliko: »Jezus pred velikim zborom«. Prihodnje nedelje in praznike bo »pasijon« uprizorjen ob petih popoldne. Igra bo trajala do tričetrt na pet. Občinstvo ima najugodnejšo zvezo z vlaki. Vstopnice se v predprodaji dobijo v »Kmetijski zadrugi«. Vstopnice naj se kupijo v predprodaji. V slučaju razprodanih vstopnic bo občinstvo opozorjeno potom časopisov, naročnike vstopnic pa bomo še pismeno obvestili.

Vir: Domoljub, 11. 3. 1926

Pasijon na Ljudskem odru. V Radovljici bil v nedeljo 7. marca igran v splošno zadovoljstvo občinstva. Napake, ki so se opazile prvi predstavi, so bile popolnoma odpravljene. Poleg dobrega, res poglobljenega igranja, pa ponazori si še lepa scenarija velikega odra, na katerem igralci lahko svobodno razmaknejo. Nadalnje nedelje in praznike se igra ponavlja ob petih popoldne in se konča ob tri četrt na sedem. Okoličani imajo zvezo z vlaki najugodnejšo. Vstopnice se dobe v Kmetijski zadrugi v Radovljici. V slučaju razprodanih vstopnic bomo nove naročnike vstopnic obvestili pismeno in potom časopisja.

Vir: Domoljub, 18. 3. 1926

Hamlet. Radovljica. Ljudski oder v Radovljici otvori letošnjo gledališko sezono v nedeljo, dne 28. sept. ob 8. uri zvečer. Kot otvoritvena predstava bo Igrana ena najlepših in najtežjih svetovnih iger: Shakespearjev (Sešpirjev) »Hamlet«. Igra bo ponovljena v nedeljo, dne 2. okt. ob pol 4. uri popoldne. — Vstopnina je nizka. Vstopnice se dobe v predprodaji v trgovini »Kmetijske zadruge«.

Vir: Domoljub, 22. 9. 1927

Orlovski pevski zbor - Ljudski dom, 1928

Vir: DAR

Radovljica. Ljudski oder ponovi v nedeljo ob 4 popoldne veseloigro »Pegica, srček moj«. Premiera je imela popoln uspeh.

Vir: Slovenec, 17. 2. 1928

Radovljica. Tukajšnji orliški krožek priredi v nedeljo, 26. febr. ob pol 3. uri popoldne v Ljudskem domu telovadno akademijo. Spored je zelo pester in vsebuje poleg resnih tudi veliko zabavnih točk, zato naj vsakdo izrabi priliko in se akademije udeleži.

Vir: Slovenec, 26. 2. 1928

Ljudski dom na razglednici, ok. 1935
Vir: kamra (arhiv družine Vevar)

Ljudski dom na razglednici, ok. 1935
Vir: arhiv družine Sartori-Čebulj

Radovljčanka Anica Zaletel se je spominjala, da je v pritličju Ljudskega doma delovala lepo urejena knjižnica, ki jo je po navedbah Anice Zaletelove sprva vodil učitelj Vilko Grundner, nato pa do 2. svetovne vojne organist Franc Mihelčič.
Vir: Sto let javne knjižnice v Radovljici (avtor Jure Sinobad, 2006)

Krasno zborovanje je imel gradbeni minister dr. Krek 25. februarja v Radovljici, Nabito polna dvorana je navdušeno pozdravljala g. ministra, ki je v poldrugournem govoru pojasnil notranji in zunanji položaj naše države. Dr. Korošcu so poslali brzojavko z sledečo vsebino: »Predsedniku senata dr. A. Korošcu, Belgrad. Zborovalci JRZ v Radovljici vas prisrčno pozdravljamo, izrekamo svoje zadovoljstvo za vse vaše dosedanje delo ter izražamo svoje zadovoljstvo in podporo pri vsem delu za blagor Jugoslavije in srečo naše Slovenije.«

Vir: Domoljub, 28. 2. 1940

Radovljica. Kakor vsako leto, tako je tudi letos katoliška mladina v Radovljici praznovala sv. Jožefa. Naši fantje in dekleta so priredili krasno akademijo. Udeležilo se je te prireditve veliko število ljudi, med odličniki smo opazili tudi okrajnega glavarja g. dr. Vrečarja, bivšega narodnega poslanca g. dr. Šmajda, dekana č. g. Faturja in druge. Spored akademije je bil zelo pester in posrečeno izbran, za kar je tudi naša mladina bila deležna navdušenega priznanja. Kakor je bilo razvidno iz uspeha te akademije, naša mladina v Radovljici ne počiva, ampak pridno dela v svojem domu. V njeni sredi je nekaj prav izvrstnih telovadcev med starejšimi člani, seveda ne zaostajajo za njimi naši mladi.

Vir: Domoljub, 3. 4. 1940

Uspela akademija FO in DK v Radovljici. Že par let praznuje radovljiška katoliška mladina kar najslovesneje god sv. Jožefa. Na ta dan pokaže svojim številnim prijateljem sadove zimskega telesnovzgojnega dela.

Z letošnjo telovadno akademijo je dosegla naravnost nepričakovan uspeh, saj je bila že pred osmo uro dvorana zasedena do zadnjega kotička.

Med odličniki smo opazili sreskega načelnika g. dr. Vrečarja in vso našo katoliško inteligenco, ki je vedno znala ceniti napore slovenske mladine, ki ji je bila svetovalec v črnih dnevih bližnje preteklosti, ki pa ji hoče biti tudi danes ob dnevih njenega procvita tesno ob strani.

Točno ob napovedani uri je pričela akademija. Na odprtem odru, predstavljajočem slovensko zemljo, so izkazali fantje v krojih z odsekovo zastavo čast državni misli. Tržiška godba je zaigrala državno himno, ki so jo vsi prisotni poslušali stoje.

Za tem so v kratkih presledkih in ob navdušenih ovacijah občinstva sledile proste, simbolične in gimnastične vaje članov, mladcev, naraščajnikov, članic, mladenk in gojenk, prepletene z orodno telovadbo, skupinami in rajalnimi pohodi.

Posebno lep vtis so zapustili naraščajniki in mladci radi strumnega koraka in lepega izvajanja prostih vaj, ter prav težke skupino sestavljene v obliki piramide. Prisrčno pozdravljene so bile naše najmlajše, ki so ob splošnem navdušenju izvajale vaji »En hribček bom kupil« in »Navzgor se širi rožmarin«, pri tem pa korajžno prepevale.

Mladdenke v narodnih nošah so morale ponoviti, krasno simbolično vajo »Roža na vrtu zelenem cvete«.

Od točke do točke se je večalo navdušenje, ki je doseglo prvi višek ob mladčevski zaobljubi.

V zgoščenem, globoko zasnovanem govoru je odsekovni duhovni vodja g. Kunstelj Jože opisal program, načela in cilje katoliške mladine. Zvestoba je prvo, zvestoba je vse! tako je poudaril. Ohranimo zvestobo Bogu, narodu, državi in vladarju, vršimo dolžnosti, ki nam jih nalaga življenje in vodimo vso mladino tako, da ne bo nikdar zamenjala Boga za manjvredne posvetne dobrine!

Po govoru je prikorakala na oder čelu mladcev, slovesno odgovorila na stavljena vprašanja in v pozoru poslušala himno slovenske mladine, katere član je sedaj postala. Mladčeva zahvala duhovnemu vodji je izzvala krepko odobravanje

Posebe moramo omeniti člana Ermana Ivana in mladca Grilca Franca. S prekrasnimi gimnastičnimi vajami, v katerih sta z dovršeno eleganco vezala različne stoje, predmete, odnoženja in razkoračenja, sta zadivila vse* navzoče.

Tudi orodni telovadci so nas z veletoci, stojami, raznimi zmiki, odbočkami in razovkami prijetno iznenadili. Z resnim in vztrajnim treningom bodo kmalu stali v vrstah onih telovadcev, ki se bore za prva mesta.

Ob zvokih himne „Hej Slovenci“, je prireditev slovesno zaključila poslednja skupina, pri kateri se nam je predstavila celotna družina FO in DK, nazorno kažoča smer svojega dela.

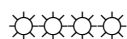
Za res lep in vsestransko uspel večer izrekamo zahvalo odboroma FO in DK, ki sta preko svojih vaditeljev in vaditeljic v zimski seziji doprinesla precejšen del k vzgoji in napredku slovenske katoliške mladine v Radovljici in katerima želimo, da bi s trojim dele m vztrajno nadaljevala v dobrobit naroda in države!

Katoliška mladina, krepko naprej! Mi smo s teboj! Bog živi!

Vir: Gorenjec, 23. 3. 1940

Radovljica. Ugledno družino krojaškega mojstra Grimšičarja iz Radovljice je zadela ta teden huda izguba. Umrli ji je 14 letni sin Alojzij, ki je bil zelo priden in nadarjen dijak kranjske gimnazije. Dnevna vožnja v Kranj ga ni pokvarila, znal se je izogniti vsaki slabi družbi. Poleg domače hiše, cerkve in šole je posebno rad zahajal v Prosvetni dom, kjer se je pridno vadil in se pripravljaj za nastope. Pogreba prezgodaj umrlega fanta se je udeležilo zelo veliko ljudi. Domači člani FO so ob krsti dva dni držali častno stražo in ga spremili na njegovi zadnji poti z orlovsko zastavo. Društveni zbor mu je zapel v slovo tri žalostinke, od odprtega groba sta se poslovila v lepili besedah zastopnika dijaškega društva »Razor« in FO. Dragi Lojze, počivaj v miru in večna luč naj ti sveti! Hudo prizadeti družini naše sožalje!

Vir: Domoljub, 3. 4. 1940

Prezidava Ljudskega doma v stavbo Okrajnega glavarstva, 1943

Novi Kreishaus v Radmannsdorfu / Otvoritev po Stellv. Gauleiterju / Mojstrsko delo gorenjskih obrtnikov / Radmannsdorf, 8. avgusta / Ob prevzemu uprave In ob začetku ustanovitve NSDAP na Gorenjskem nista imeli na razpolago niti stranka niti država dostojnih poslopij, ki naj bi bila obenem simbol nacionalistične države. Koruptna uprava in gospodarstvo bivše Jugoslavije se nista na vse zadnje izražala v nastavitvah, ki so bile odkazane državnim organom. Že večkrat smo poročali o novih stavbah in prezidavah v vaseh in mestih Gorenjske, v katerih so dobili dostojno nastanitev uradi Landratov, Kreisleitunge, županstva in Ortsgruppe NSDAP.

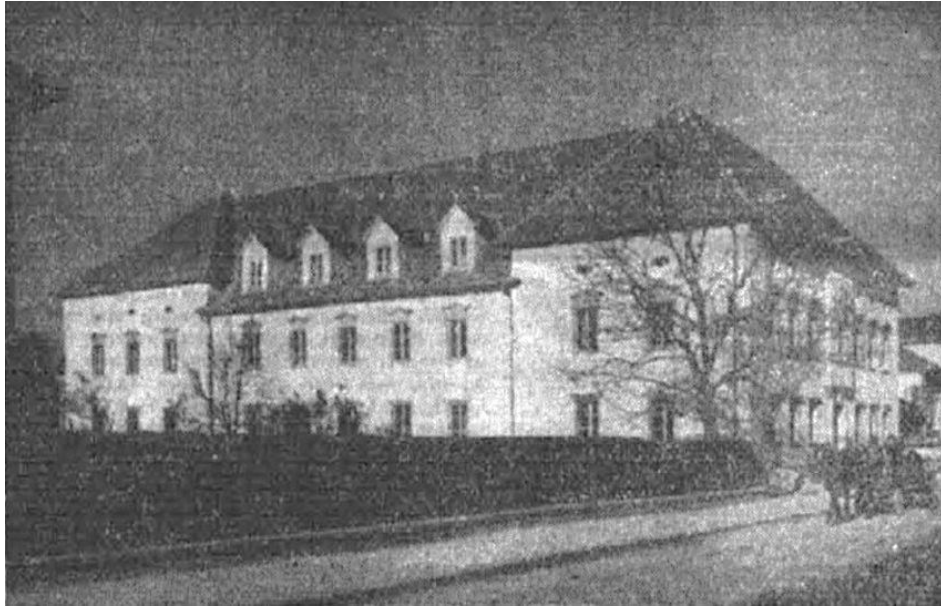
Sedaj je bila dovršena nova hiša Kreisleitunge NSDAP v Radmannsdorfu, katero je izročil svojemu namenu v zastopstvu Gauleiterja dr. Rainerja, Stellv. Gauleiter Fried Thimel. V soboto zjutraj so se sešli v slavnostni dvorani okrožne hiše številni častni gostje, kot tudi sodelavci Kreisleitunge, da prisostvujejo svečani otvoritvi. Stellv. Gauleiterja so spremljali zastopniki stranke, države In oborožene sile. Po skupno

odpeti pesmi je otvoril Kreisleiter, dr. Hochsteiner svečani akt in je posebno prisrčno pozdravil Stellv. Gauleiterja v okrožnem mestu Radmannsdorfu. Kreisleiter je podal pregled zgodovine te hiše, katera se je začela, prezidavati pred dvema letoma, avgusta 1941., torej nekaj mesecev po zasedbi Gorenjske. Že 30. januarja 1943. se je nekaj uradov vselilo v dogotovljene prostore. Danes je prezidava dokončana, oprema dovršena in uradi in glavni uradi NSDAP so že začeli poslovati v novih prostorih. Kreisleiter dr. Hochsteiner je pohvalil delo mojstrov in njihovih delavcev, ki so zastavili pri popraviljanju tega poslopja svoje znanje in vso svojo delovno moč. Vsi so izpolnili svojo dolžnost v kljub težavam, ki so zvezale z vojno, in gorenjski obrtniki so na to mojstrsko delo res lahko ponosni. Poslopje v svoji prejšnji obliki ni odgovarjalo niti našemu načinu grajenja niti zahtevam nemškega urada. Zato se je moralo popolnoma prezidati, večji deli so bili podrti, srednji del je bil razširjen in fasada se je popolnoma spremenila. Arhitektonsko delo je izvršil arhitekt Pg. Mohr iz Klagenfurta. (O izoblikovanju tega novega Kreishausa bomo še poročali kasneje in navedli tudi imena mojstrov, ki so pri tem sodelovali.) H koncu je povdardil Kreisleiter, da se je zopet enkrat dokazalo, da lahko gorenjska obrt izvrši kaj izrednega, če stoji pod sposobnim vodstvom. Govornik se je zahvalil tudi svojim prednikom, ki so neutrudno delali na snovanju načrtov in njih uresničitvi, da se poslopje čimprej odda svojemu namenu.

Stellv. Gauleiter Pg. Thimel je sporočil pozdrave Gauleiterja, ki je bil službeno zadržan in radi tega ni mogel sam otvoriti te hiše. Z izročitvijo te hiše, tako je povdardil Pg. Thimel, se bo šele prav začelo poslovati. NSDAP je pričela s svojim delom kmalu po priključitvi Gorenjske h Kärntnu, morali so le razni uradi poslovati v raznih poslopih, kar povzroča sicer več dela, radi česar pa nikakor ni trpelo delovanje samo. Sedaj, ko so nastanjeni vsi uradi stranke in njeni oddelki in izpostava Reichspropagandaamta v istem poslopiju, bo možno še lepše skupno sodelovati. V svojih nadaljnjih izvajanjih je Stellvertretender Gauleiter podal poslušalcem sliko sedanjega političnega položaja in se je dotaknil problemov, kateri so stavljeni nemškemu narodu. Omenil je v ta namen obremenitve, katere mora n. pr. prenašati prebivalstvo na Severu in Zapadu Reicha in katere stavijo neizmerne zahteve na telesne, duševne in duhovne moči ljudi, katere pa prenašajo z občudovanja vrednim zadržanjem in so v tem vzgled za vso nacijo. To je skoro simbol naše moči, tako je rekel Pg. Thimel, da lahko mi Nemci izvršimo taka dela, kot je to pred nami, v kljub naporom, katere zahteva od nas vojna, da namreč v novem ozemlju ustanavljamo poslopja, gradimo socialna stanovanja, čeprav z omejitvami, ki jih prinaša vojna, storimo še mnogo drugega, kar pride direktno ali indirektno v dobro prebivalstvu. Zanj je napravljena tudi ta hiša. Možje in žene delajo v njej, kateri vedno vestno izvršujejo za nacionalsocialistični pokret svojo dolžnost in kateri vrše svoje delo v nezlomljivem zaupanju v zmago in brezpogojni zvestobi do Führerja. Njihova naloga je, da Gorenjce politično vodijo in vzgoje v našem smislu. Zato naj bo ta hiša trdnjava vere in zvestobe, absolutnega zaupanja v zmago in vdanosti Führerju In Reichu.

Končno je izročil Kreisleiter dr. Hochsteiner Stellv. Gauleiterju mapo s slikami, posnetimi v novem Kreishausu Radmannsdorfa, s prošnjo, da jih izroči Gauleiterju dr. Rainerju. Po svečani otvoritvi so se zbrali na povabilo Gauleiterja na skupno kosilo v mestnem hotelu.

Karawanken Bote, 11. 08. 1943

Karawanken Bote, 11. 08. 1943

Ogled novega Kreishausa v Radmannsdorfu / Namenu ustrezno poslopje v nacionalsocialističnem stavbenem smislu.

Pred nekaj časa smo poročali o posvetitvi novega Kreishausa v Radmannsdorfu po Stellv. Gaulelterju. Danes bomo poročali obširno o opremi vsega poslopja, ki je bilo sezidano pod vodstvom dipl. arhitekta ing. Willija Mohra iz Klagenfurta.

Arhitekt je imel nalog, da s prezidavo neznatnega, slogovno pomešanega poslopja ustvari kulturno pomembno stavbo. Arhitektovega dela ne moremo v tem pogledu zadosti oceniti, ne glede na vojne težave In razmere, katere so se morale premagati.

Če vstopimo v Kreishaus, pridemo mimo prijavnega prostora in telefonske centrale v veliko stopnišče kjer najprej zagledamo veliko stensko sliko, katero je napravila umetniška dvojica Bestereimer iz Klagenfurta.

Desno na stopnišču beremo: Reichspropagandaamt Kärnten, Zweigstelle Radmannsdorf. Ta urad je nastanjen v skupno 9 prostorih, pri čemer pa moramo vpoštovati, da vodi vodja tega urada obenem Kreispropagandaamt Kreisa Radmannsdorf. Nasproti tem prostorom, ki se nahajajo vsi v pritličju, se nahajajo uradni prostori Kreisschulungsamta, Krelsorganisationsamta, Bannführunge HJ, Bannmädelführunge in Kreisfrauenschafte. Prostori so vsi zelo svetli in prijazni, skoro povsod je na mizi svež šopek poljskih rož in nikjer nimamo občutka, da smo v »delovni sobi«.

Po stopnicah z mogočno, masivno ograjo iz hrastovine pridemo v prostorno sprednjo dvorano, ki se nahaja v prvem nadstropju, ki služi obenem tudi za čakalnico. Posebno moramo omeniti umetniško izdelane lestence iz kovanega železa, delo, ki je bilo izvršeno v Kropi, z originalnimi slamnatimi sevniciami. Ko se vsedemo tu za trenutek, zvemo nekoliko o zgodovini gradbe te hiše. Zemljišče, na katerem je sezidan Krelshaus, je bilo kupljeno leta 1913. Še pred prvo svetovno vojno je na tem zemljišču sezidala cerkvena občina v Radmannsdorfu stanovanjsko hišo. Med prvo svetovno vojno je služila od l. 1914. do 1918. samo vojaškim namenom. Po svetovni vojni je popolnoma pogorela. Nato je bila zopet pozidana in je bila na razpolago katoliškemu prosvetnemu društvu za njegove društvene prireditve. Po priključitvi

Gorenjske k velikonemškemu Reichu je prešla lastnina hiše na Kärntner Volksbund. Že kmalu nato se je začela hiša prezidavati in popolnoma preurejevati.

V sobi Kreislerterja je zasnoval arhitekt tehnično in umetniško združitev vseh upodabljaljivih umetnostih, da se prikaže naloga gradbe tudi ustrezno reprezentativno, ki kaže vedno zopet v vseh posameznostih dograjene notranje prostore, kot v sobi Kreislerterja, v kateri se nahaja poleg vzdane stenske omare med drugim tudi kovani kronski svetilnik iz delavnic kroparskih kovaških umetnikov, ki je pomembno rokodelsko delo. Poleg te sobe se nahaja majhna sejna dvorana, ki učinkuje radi do višine oken obloženih sten toplo in mimo. Nežno zeleno oblazinjeni stoli izražajo s svetlo opravo prav posebno prijeten in harmoničen barvni ton, ki učinkuje v nasprotju s poprej običajnimi neprijazno mrzlimi sejnimi sobami oblasti in uradov zelo prijetno.

V prvem nadstropju se nahajajo nadalje Kreisgericht, ki uporablja malo sejno dvorano od časa do časa tudi kot razpravno dvorano, Kreispersonalamt in Kreiskassenamt vsak s po dvema prostoroma, nadalje se nahajajo tu še shrambišče ter prostori za umivanje in toaleta. Severozahodno stran zaključuje veliki zborovalni prostor z malo predsobo, takozvano čakalnico. Ta veliki zborovalni prostor učinkuje v povečani meri radi svoje preprostosti in enostavnosti oblik. Prav posebno postanemo pozorni na veličastno masivno veliko govorniško mizo, ki je okrašena z umetniško izvrstnimi in dragocenimi rezbarijami. Eden izmed vrezanih rekov se glasi: »Was du auch tust um reiner, reifer, freier zu werden, du tust es für dein Volk«. (»Karkoli storiš, da postaneš čistejši, bolj zrel, bolj prost, storiš za svoj narod«.)

Iz zborovalnega prostora, ki z lahkoto sprejme sto oseb, se podamo v stanovanje hišnika, ki se nahaja v drugem nadstropju v izdelanem podstrešju. Obstoji iz velike prostorne kuhinje z zbiralnikom za toplo in mrzlo vodo, iz spalnice, dnevne sobe in otroške sobe, kot tudi iz pralnice s kopalnico. Poleg tega se nahaja v podstrešju še tujska soba za one strankine pristaše, ki pridejo od drugod h Kreisleitungi Radmannsdorf in kateri se ne morejo radi službenih zadev še isti dan povrniti v svoj službeni kraj. Posebno je treba omeniti še, da je vse stanovanje hišnika opremljeno z etažno napravo za kurjavo. Končno si ogledamo še kletne prostore, katerih je dvanajst. Tu opazimo razven prostorov s kotlarno za centralno kurjavo še vzorne prostore zaklonišča, za katerimi se nahajajo še razne shrambe.

V Kreishausu lastnem vrtu je poleg vodometa, kateri se nahaja sredi male lepo negovane trave, še namenu odgovarjajoča vrtna uta, ki služi za opoldanski odpočitek sodelavcev. Samo ob sebi umevno ima ta hišnik tukaj svoj kos zelenjadnega vrta, kateri je skrbno obdelan in dobro izrabljen. Pozabilo se tudi ni na pokrito lopo za kolesa.

Naše poročilo ne bi bilo popolno, če ne navedemo tudi imen onih, kateri so s svojim delom bistveno pripomogli, da se je napravil ta res lepi Kreishaus Kreisa Radmannsdorf. V prvi vrsti moramo tudi tukaj omeniti še enkrat arhitekta Pg. Mohra iz Klagenfurta, kajti Kreishaus je njegovo delo v pogledu notranje in zunanje arhitektonike. Njemu so stali ob strani stavbenik Pangerz iz Veldesa, kateri je prezidaval hišo. (Hiša je bila deloma podrti srednji del hiše je bil razširjen, fasada je popolnoma spremenjena, ostreže pa je obnovljeno.) Tesarska dela je izvršil tesarski mojster Avssenek iz Werbnach pri Radmannsdorfu, elektrotehnična dela pa je prevzel Mrak iz Radmannsdorfa. Mizarska dela so izvršili trije mizarski mojstri iz Radmannsdorfa, Supan, Presterl in Mohoritsch. Posebno je treba omeniti delo znanega mizarskega mojstra Pg. Amanna iz Neumarktla, ki je opremil zborovalni prostor, sejno sobo in sobo Kreislerterja. Hoheltsadlerja nad hišnim vhodom in štukaturna dela je izvršil podobar Beres iz Villacha. Rezbarska dela so od znanega

rezbarja Kuchowskyja iz Reifena pri Veldesu. Tudi znani kroparski umetnostni kovači so se izkazali s svojimi lestenci, stenski svetilniki in še z drugimideli. Kot izvrstno moramo označiti tudi delo slikarskega mojstra Jemza iz Veldesa. Za stensko sliko v sprednjem prostoru pritličja so pridobili, kot smo uvodoma že nakratko omenili, znano umetniško dvojico Besterelmer iz Klagenfurta. Nadalje je treba omeniti dela kleparskega mojstra Menzingerja, ključavničarskega mojstra Sartorija, tvrdke Büttinghaus iz Villacha in krovca Fleischmanna iz Klagenfurta.

Končno omenimo besede Kreisleterja dr. Hochsteinerja, ki je v otvoritvenem govoru Kreishausa rekel: »Gorenjsko rokodelstvo je zopet dokazalo tukaj pri gradbi Kreishausa NSDAP svoje veliko znanje. Tu smo zopet doživeli, da lahko gorenjski rokodelec pri ustreznem duhovnem in umetniškem vodstvu doseže nekaj popolnoma izvrstnega«.

Karawanken Bote, 29. 09. 1943 (avtor članka: Werner Lilling)

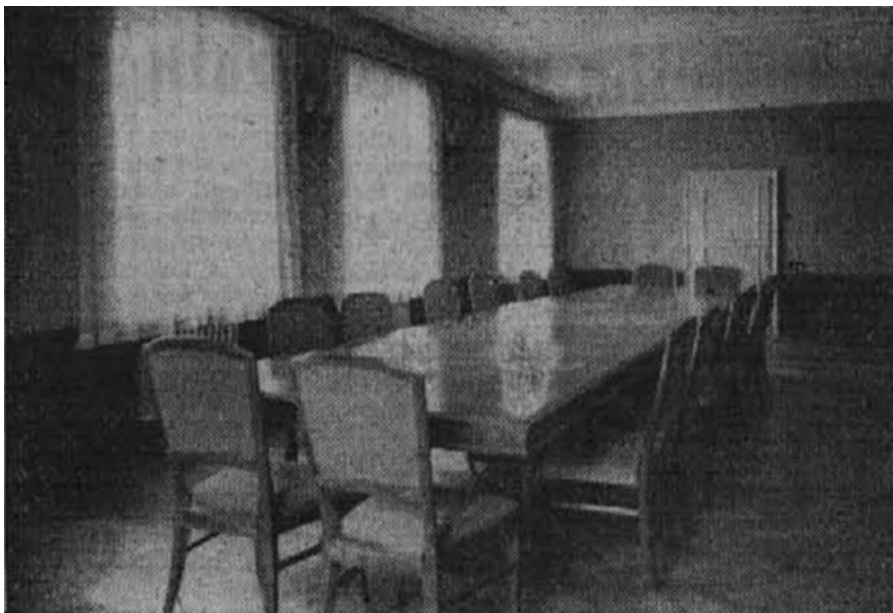

Stavba pred prezidavo, 1941

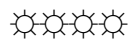
Vir: Karawanken Bote, 29. 09. 1943 (foto Vičič)

**Stavba Kreishausa (danes občina), 1943
Vir: Karawanken Bote, 29. 09. 1943 (foto Vičič)**

**Notranjost Kreishausa, 1943
Vir: Karawanken Bote, 29. 09. 1943 (foto Vičič)**

Ljudski dom po drugi svetovni vojni

V Ljudskem domu je bila sprva knjižnica in pisarne povojnih političnih organizacij, tudi vojska je imela tam svoje pisarne (štab KNOJ), kasneje so jih preselili v graščino in še kasneje v sodišče v zgornje nadstropje.

Napisal: Franci Valant, p. d. Benč (oktober 2016)

Radovljiški Sokol je imel svoje prostore v Sokolskem domu, v Ljudskem domu je delovalo Prosvetno društvo, svoj dom pa so imeli tudi gasilci ...

Vir: Radovljica v letih po 2. svetovni vojni (avtorica Nada Holynski)

Besedna zveza Mestni dom se v Radovljici uporablja za veliko stavb: Čebelico, Grajski dvor, Ljudski dom ... Zato je nemogoče določiti, v kateri stavbi je bila občina Radovljica.

Gradnja novega kina. Za Mestnim domom hitijo delavci z graditvijo novega modernega kina, v katerem bo 550 sedežev. Staro kino dvorano bo poslej prevzel njen lastnik »Partizan« in jo preuredil v telovadnico. Baje bomo Radovljičani zaradi tega ostali dva meseca brez kino predstav, ker bo novi kino odprt šele 1. oktobra.

Glas Gorenjske, 11. 7. 1953

Nova kino dvorana. V petek je bila v Radovljici otvorjena nova kino dvorana. Graditi so jo pričeli že lani. Graditelj in investitor je bil Ljudski odbor mestne občine. Sedaj je delo že končano in Radovljica je dobila eno najlepših dvoran te vrste v Sloveniji. Dvorana je v podaljškem radovljiškega Mestnega doma, s katerim je zvezana s kratkima hodnikoma. Skozi prostrano in okusno vežo vodijo štiri široka vrata v dvorano, v kateri je 550 sedežev. Vsa tla so parketirana, stene zastirajo težke žametne zavese. Zlasti ugaja strop, na katerem preprosto gradivo dosega močan lepotni učinek.

V kabini sta dva nova kinoprojektorja, izdelek tovarne »Iskra«. V prvem nadstropju je še majhen salonček – prostor za čitalnico, ob kateri bodo imele svoje prostore vse družbene organizacije v Radovljici.

Z novo dvorano je Radovljica dobila novo udobno in okusno opremljeno mesto za kulturno izživljanje, razvedrilo in družbeno udejstvovanje.

Vir: Glas Gorenjske, 20. 11. 1953

.....

Nadalje misli občina še na gradnjo novega kulturnega doma v Radovljici. Tudi poslopje občinskega odbora dobiva novo notranje obličje. Pričeli so preurejati in popravljati prostore. Posebno lepo bo urejena poročna soba, s čemer bodo dali poudarek civilni poroki. Tudi sejno dvorano, ki je do sedaj niso imeli, bodo napravili, tako, da bo občinski odbor lahko nemoteno zasedal in še naprej vodil svojo občino k napredku.

Vir: Glas Gorenjske, 23. 1. 1954

Predsednik radovljiške komune, Jakob Eržen: »Osnovne naloge, ki jih bomo še v tem letu morali reševati so predvsem: adaptacija občinskega doma, popravilo mostu, ureditev javne razsvetljave itd. Občinski dom bomo začeli adaptirati že v ponedeljek. Zgradbo bomo dvignili za eno nadstropje in s tem pridobili potrebne prostore.

Inštalacija in druge naprave so že tako urejene, da bodo stroški adaptacije minimalni in sicer 3 milijone dinarjev.

Vir: Glas Gorenjske, 3. 9. 1955

.....

Sestavil: Goran Lavrenčak – DAR

Prvič objavljeno: 10. 12. 2016

glavrencak@gmail.com